

ماهنشمه

زنگ نانو

شماره ۱۷۵ - خرداد ۱۳۹۵
سردبیر: فاطمه سادات سکوت
قیمت: ۱۰۰۰ ریال

اطلاعیه مهم: تغییر تاریخ برگزاری دومین المپیاد علوم و فناوری نانو

آزمایشگاه‌های دانش‌آموزی فناوری نانو در مراکز استان‌ها

افزایش تعداد دانش‌آموزان و معلمین آشنا با فناوری نانو، برگزاری ۶۰۰ سمینار و دوره دانش‌آموزی در چند سال اخیر، برگزاری ۶ نمایشگاه آموزشی در استان‌های کشور، برگزاری اولین دوره المپیاد دانش‌آموزی فناوری نانو در سال ۱۳۸۹ و نیز اقدام برگزاری دومین دوره المپیاد دانش‌آموزی فناوری نانو در تیرماه امسال و ایجاد محور فناوری نانو در جشنواره جوان خوارزمی، در مجموع فضایی پژوهشی در سطح دانش‌آموزان فراهم آورده که نیاز به وجود یک محیط تحقیقاتی آزمایشگاهی برای انجام فعالیت‌های پژوهشی دانش‌آموزان را در شرایط فعلی نشان می‌دهد. در همین راستا، دبیر ستاد توسعه فناوری نانو از طرح راهاندازی و تجهیز آزمایشگاه‌های دانش‌آموزی فناوری نانو در مراکز استان‌ها خبر داد به گفته دکتر سعید سرکار، ستاد توسعه فناوری نانو در نظر دارد با همکاری آموزش و پژوهش و استانداری‌های سراسر کشور، آزمایشگاه‌هایی بهمنظور آموزش فناوری نانو و همچنین انجام فعالیت‌های تحقیقاتی و پژوهشی دانش‌آموزان راه اندازی و تجهیز کند.

طبق یک برآورد اولیه، در صورت فراهم بودن فضای آزمایشگاهی، می‌توان با اعتباری در حد ۶۰۰ میلیون ریال، تجهیزات متناسب با نیاز دانش‌آموزان برای پژوهش و تحقیق در فناوری نانو و آزمایش ایده‌های اولیه را فراهم آورد.

ستاد توسعه فناوری نانو در نظر دارد یک سوم این مبلغ را (معادل ۲۰۰ میلیون ریال) تامین نماید. البته، تخصیص این اعتبار در صورتی خواهد بود که استانداری و سازمان آموزش و پژوهش استان نیز هر کدام اعتباری به همین میزان را برای تجهیز این آزمایشگاه‌ها اختصاص دهد.

دبیر ستاد فناوری نانو اظهار داشت انتظار می‌رود تا پایان سال ۱۳۹۰ تجهیز و راهاندازی حداقل پنج آزمایشگاه تحقیقاتی دانش‌آموزی در پنج مرکز استان صورت گیرد.

به دنبال تقاضای سازمان‌های آموزش و پژوهش استان‌های مختلف کشور، باشگاه دانش‌آموزی نانو، تاریخ برگزاری دومین المپیاد علوم و فناوری نانو را تغییر داد بر اساس زمان‌بندی جدید، جزئیات برگزاری آزمون به شرح زیر خواهد بود.

- آزمون مرحله اول: ۷ مرداد ماه ۱۳۹۰
- اردوی مرحله دوم: ۱۹-۱۲ شهریور ماه ۱۳۹۰
- آزمون مرحله دوم: ۲۰ شهریور ماه ۱۳۹۰
- مهلت ثبت نام: ۱۵ تیر ماه ۱۳۹۰

درخشش دانش‌آموز المپیادی در مسابقه ملی تجهیزات فناوری نانو

در بی‌انتشار نتایج مسابقه ملی تجهیزات فناوری نانو، ثنا سادات پور طباطبائی، دارنده مدال نقره اولین المپیاد علوم و فناوری نانو به عنوان رتبه سوم مقطع کارشناسی معرفی شد وی که در آزمون مرحله اول المپیاد سال گذشته رتبه ۴ کشوری را به خود اختصاص داده بود و هم‌اکنون دانش‌آموز سال سوم دبیرستان است، توانسته در میان بیش از ۲۰۰۰ شرکت‌کننده، دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری)، رتبه ۴۲ کل کشور، رتبه سوم در میان دانشجویان کارشناسی و رتبه اول استان یزد را کسب نماید. بر اساس اعلام کمیته برگزاری مسابقه ملی تجهیزات فناوری نانو، جوان ترین شرکت‌کننده مسابقه ملی تجهیزات، اقای حسین جوکار دانش‌آموز سال اول دوره راهنمایی از مدرسه شهید دستیغب ناحیه ۲ شیراز بوده است که توانسته رتبه ۶۳۵ این مسابقه را به خود اختصاص دهد. وی انجیزه خود از شرکت در این مسابقه را علاقمندی به علوم و فناوری نانو عنوان کرده است آزمون مرحله اول مسابقه تجهیزات شناسایی در فناوری نانو، در تاریخ ۳۰ اردیبهشت ماه سال جاری، به صورت همزمان در شش حوزه امتحانی تهران، یزد، اصفهان، شیراز، بابل و بیرون از بابل برگزار شد. برگزیدگان این مرحله پس از گذراندن یک دوره آموزش عملی تجهیزات، در مسابقه عملی با یکدیگر به رقابت خواهند پرداخت و برگزیدگان نهایی، هم زمان با چهارمین جشنواره فناوری نانو معرفی خواهند شد.

دوستان عزیز سلام!

با آخرین شماره از ماهنامه «زنگ نانو» در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ همراه شما هستیم امیدواریم نلاش ۹ ماهه‌ی ما در قالب ماهنامه زنگ نانو مورد توجه شما قرار گرفته باشد.

دوستان عزیز، در تابستان امسال بخشنی با عنوان «نگارها» به ویگاه باشگاه نانو اضافه خواهد شد این بخش شامل عکس‌هایی از فعالیت‌های باشگاه در برگزاری کارگاه‌ها، دوره‌ها، همایش‌ها، نمایشگاه‌ها بازدیدهای المپیاد و همچنین عکس‌هایی با موضوعات علمی مانند نانوذرات، نانولوله‌های کربنی و... خواهد بود. جنابه در طول تعطیلات تابستان هم علاوه‌نماید به همکاری با باشگاه نانو هستید، می‌توانید مارا در تهیه و تهیین این عکس‌ها همراهی نمایید عکس‌های زیبایی که از فعالیت‌های آموزشی باشگاه در مدرسه‌ها استان خود تهیه کردید و یا عکس‌هایی با موضوعات مختلف فناوری نانو را به پست الکترونیکی مایه‌ادرس zangnano@nanoclub.ir ارسال کنید. قطعاً حضور بیشتر شما دانش‌آموز عزیز در فعالیت‌های باشگاه قوت قلی برای ما خواهد بود و در طول ایام تعطیل نیاز از کتاب شما بودن لذت خواهیم برد. منتظر حضور ارزشمندان هستیم.

مسابقه ۸

با الهام از عملکرد برگ گل نیلوفر آبی، کدامیک از محصولات نانو زیر تولید شده‌اند؟
(الف) پارچه‌های ضدآب و ضدلک
(ب) لیاس‌های ضدجروک
(ج) چترهای همیشه خشک
(د) هر سه مورد

دانش‌آموزان عزیز شما می‌توانید پاسخ سوال را از طریق ویگاه باشگاه نانو به نشانی www.nanoclub.ir برای ما بفرستید برای این کار کافیست پس از ورود به ویگاه، در بخش مربوط به زنگ نانو، ماهنامه شماره هفده را انتخاب کرده و در قسمت تعیین شده برای مسابقه جواب سوال را وارد نمایید. هر ماه به قید قرعه به سه نفر از کلی که به سوال پاسخ درست دهند جایزه‌ای تعاق خواهد گرفت.

شگفتی‌های نانو در طبیعت

طبیعت از آغاز تا اکنون با داشتن موجودات اعجاب‌انگیز و پدیده‌های متنوع همواره الهام بخش انسان‌ها و خصوصاً مخترعان و دانشمندان موفق بوده است. پدیده‌های بسیاری در طبیعت وجود داشته‌اند که تا مدت‌ها برای ما شگفت‌آور و غیرقابل درک بوده‌اند، اما با پیشرفت علوم و فناوری‌های جدید قادر به توجیه آنها گسته‌ایم. در بسیاری از موارد نیز، جستجو برای یافتن علل این پدیده‌ها، محققان را موفق به کشف قوانین مهم علمی نموده است. به عنوان مثال، نیوتن، از روی افتدان سبب‌بی به قوانین جاذبه برد و برادران را به مشاهده پرتوار پرندگان، پرواز کردن را آموختند. اما ذر مورد منشاء بیدایش فناوری نانو چه فکر می‌کنید؟ آیا فایلینمن نیز ایده‌ی فناوری نانو را از طبیعت الهام گرفته است؟ وقتی در این باره از او سوال پرسیده شد، گفت: "من این ایده را از طبیعت الهام گرفته‌ام، جایی که نیروهای شمیمانی بطور مداوم برای ایجاد پدیده‌های خارق العاده استفاده می‌شوند". امروزه شواهد بسیاری وجود دارد که خلق و بیدایش بسیاری از پدیده‌های شگفت‌انگیز طبیعت در مقیاس نانومتر بوده است. با هم نمونه‌هایی از آثار و تشنگی‌های فناوری نانو در طبیعت را مرور می‌کنیم.

صفد دریابی

صفد‌های دریابی از جمله موجوداتی هستند که در اعمق دریاها رشد می‌کنند. این موجودات، غذای اصلی سمورهای دریابی را تأمین می‌کنند. اما، به سبب پوشش سختی که دارند، دسترسی به آنها برای سمورهای ساخت است. سمورها برای باز کردن صدف، بر سطح آب شناور می‌شوند و صدف را محکم، بر سینکی که روی شکم خود قرار داده‌اند، می‌کوبند تا بالآخر موفق به شکستن صدف شوند. اما، چه جیز باعث سختی فوق العاده‌ی پوشش صدف‌های دریابی شده است؟

شاید برایتان جالب باشد که بدانید ماده‌ی اصلی تشکیل دهنده صدف‌ها، کربنات کلسیم است که برات

کلسیم همان پودر نرمی است که کچ تخته را ز آن می‌سازند.

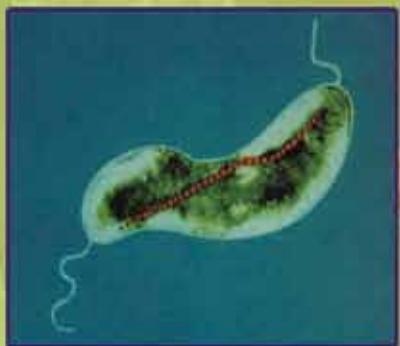
راز سختی صدف در شکل، اندازه و جسمان بلورهای کربنات کلسیم است که گچ نرم را تبدیل به صدف سخت می‌کند. صدف، دارای کربنات کلسیم سه لایه است که روی هم قرار گرفته‌اند. لایه‌ی درونی از اهمیت خاصی برخوردار است. اگر تصویر این لایه را با میکروسکوپ‌های پیشرفته مورد استفاده در فناوری نانو بینگیرید، با بلورهای نانومتری از کربنات کلسیم مواجه خواهید شد که به طور منظم کنار یکدیگر جیده شده‌اند. امروزه دانشمندان با کمک تصاویر به دست آمده توسط این میکروسکوپ‌ها و با توجه به اهمیت و نقش جیدمان مولکولی در ایجاد خواص متمایز مواد، راز سختی صدف‌ها را در اندازه و جنس منظم بلورها در کنار یکدیگر می‌دانند.

عنکبوت

عنکبوت‌هایی می‌شوند که می‌توان آنها را به میزان زیادی کشید، بدون اینکه از هم گسیخته شوند. محققین دریافت‌هایی دارند که ساختار تارهای عنکبوت دارای تعداد زیادی بلور با ابعاد نانومتری است و استحکام فوق العاده‌ی تار عنکبوت به عمل وحدت و خاصیت بلورهای خاص می‌باشد. اینها به دست این هستند که با بازسازی تارهای عنکبوت، بیافایی برای ساخت جلیقه‌های ضدگلوله تولید کنند. همچنین، این یوروهستکران با ایده گرفتن از تارهای عنکبوت، به روشنی برای تولید رشته‌های محکم و کشسان دست یافته‌اند که کاربردهای زیادی در زمینه تولید ابزار پزشکی و صنایع بسته‌بندی خواهند داشت.

باکتری‌های مغناطیسی

زیست‌متاسان نوعی باکتری به نام "مگنتوناکتوم" را انسان‌ایی کرده‌اند که تنها در عمق خاصی از آب یا گل و لای کف آن رشد می‌کند. در قسمت‌های بالاتر از این عمق، مقدار اکسیژن آب از مقدار موردنیاز برای حیات این باکتری پیشتر و در قسمت‌های عمیق‌تر، این مقدار کمتر از حد موردنیاز است. خلفت این باکتری به گونه‌ای است که اگر در قسمت‌های بالاتر و با این تراز عمق مورد نیاز قرار یگیرد، می‌تواند شنا کند و به آن سطح باز گردد.

درین بدن این نوع باکتری‌ها، زنجیره‌ای از بلورهای مغناطیسی (در حدود ۲۰ بلور) وجود دارد که هر کدام اندازه‌ای در حدود ۳۵ تا ۱۲۰ نانومتر دارند. این بلورها در کنار یکدیگر یک قطب‌نما را تشکیل می‌دهند که به باکتری این امکان را می‌دهد تا با قرار گرفتن در امتداد میدان مغناطیسی زمین، مطابق با آن حرکت کند و به مقصد موردنظرش برسد. اندازه نانوذرات مغناطیسی تا حد زیادی در خواص آنها نقش دارد امروزه برای ذخیره اطلاعات روی لوح سخت از راهکار این باکتری‌ها استفاده می‌شود و نانoblورهای مغناطیسی با اندازه مناسب (برای پایدار نگه داشتن خواص مغناطیسی و همچنین کارایی بالا) تولید می‌شود که در ذخیره‌سازی اطلاعات کاربردهای فراوانی دارد.

همان طور که در اوایل سال تحصیلی ۸۹-۹۰ وعده داده بودیم، مطالب ارسالی توسط دانش آموزان مورد بررسی و نظرسنجی قرار گرفت. مطلب آموزشی تهیه شده توسط آقای "امیر براتلو" که در قالب یک سرگرمی خلاقانه ارانه شده بود، مورد تایید مستولان باشگاه و مورد توجه مخاطبین قرار گرفت. لذا این بخش را به معرفی این دانش آموز فعال و مصاحبه‌ای که در این رابطه با او داشته‌ایم، اختصاص داده‌ایم.

● علاوه بر شرکت در المپیاد و جشنواره خوارزمی، آیا فعالیت دیگری در زمینه فناوری نانو انجام می‌دهید؟
بله من یک وبگاه آموزشی در زمینه فناوری نانو دارم و با دوستانم هم که در این رابطه فعالیت دارند، همکاری می‌کنم. به عنوان مثال در تامین مقاله‌های علمی وبگاه انجمن دانش آموزی هاشمی نژاد مشهد فعالیت می‌کنم و در وبگاه یکی دیگر از دوستانم آزمون‌های مجازی نانو برگزار می‌کنم. یک مقاله علمی با عنوان "اثر اندازه نانوذرات بر خواص مواد" تیز برای همایش دانش آموزی اصفهان نوشتم. علاوه بر این در اسفند ۸۹ در پژوهشسرای اسلامشهر یک نمایشگاه عمومی شیمی برگزار شد که مخاطبین زیادی داشت. من در تهیه بیش از ۵۰۰ دستاوردهای نانو و مراکت‌های آموزشی برای بخش فناوری نانوی آن فعالیت داشتم.

● در پایان آیا مطلب خاصی در نظر دارید که بیان کنید؟

بله، از مستولان درخواست می‌کنم که توجه بیشتری به دانش آموزانی که با فناوری نانو آشنا شده‌اند، داشته باشند. چون این فناوری به تمام رشته‌ها مربوط می‌شود و بازار آینده دنیا را به خود اختصاص خواهد داد.

● می‌کنم. تاکنون مطالعات آن را انجام داده‌ام و در حال انجام آزمایش‌های مربوط به تهیه این نانوذره هستم. در صورت موفقیت، این نانوذره می‌تواند در صنایع مختلفی چون پرشه‌کی، محیط زیست و خودروسازی کاربرد داشته باشد.

● باشگاه نانو و مجموعه فعالیت‌های آن را چقدر می‌شناسید؟
باشگاه نانو، مرکزی است که به طور متمرکز به آموزش و ترویج فناوری نانو در میان دانش آموزان می‌پردازد. از جمله فعالیت‌های آن که من از آنها اطلاع دارم: برگزاری المپیادهای نانو، چاپ و انتشار کتاب، انتشار مقالات علمی در وبگاه باشگاه، حمایت از دانش آموزان در اجرای طرح‌های آموزشی آنها و انتشار ماهنامه "زنگ نانو" است.

● از انتشار ماهنامه "زنگ نانو" چگونه مطلع شده‌اید؟
در همان نمایشگاه نانو که شرکت کرده بودم از طریق عرقه "آموزش عمومی" دو شماره از آن را دریافت کردم و پس از آن خودم برای دریافت شماره‌های بعدی آن پیگیری نمودم.

● نظرتان در مورد این ماهنامه چیست؟
ماهنامه خوبی است و مقالاتی که در آن چاپ می‌شوند با این که کوتاه هستند اما از سطح علمی خوبی برخوردارند. ولی به نظر من اگر تعداد صفحه‌های آن بیشتر بود، بهتر می‌شد.

● شما تاکنون مطالعه زیادی در قالب مقاله، سرگرمی و خبر برای چاپ در "زنگ نانو" ارسال کرده‌اید. اینگزینه‌تان از ارسال این مطالب چه بوده است؟

دوست‌دارم فعالیت‌های پژوهشسرای اسلامشهر را به همه معرفی کنم.

● آیا امسال در المپیاد نانو شرکت می‌کنید؟
بله حتماً شرکت می‌کنم.

● لطفاً خودتان را معرفی کنید.
امیر براتلو، دانش آموز سال دوم رشته ریاضی هستم که الان در دبیرستان امام خمینی (ره) واقع در اسلامشهر تحصیل می‌کنم.

● از چه زمان و چگونه با فناوری نانو آشنا شدید؟
من با فناوری نانو در نمایشگاه نانو که دو سال پیش در مصلی امام خمینی (ره) تهران برگزار شد، آشنا شدم. تا قبل از آن فکر می‌کردم فناوری نانو کاربردهای کمی دارد و تصور نمی‌کردم این فناوری تاین حدد ایران پیشرفت کرده باشد. در این نمایشگاه، باشگاه نانو آشنا شدم و پس از آن به مطالعه کتب آموزشی و مقالات منتشر شده در وبگاه آن پرداختم.

● هدفان از مطالعه و تحقیق در فناوری نانو چیست؟

چاپ مقاله‌های علمی در مجلات خارجی از مهم ترین اهداف من در اینده است و فعلای بر روی یک طرح تحقیقاتی برای شرکت در جشنواره جوان خوارزمی کار می‌کنم.

● ممکن است کمی این طرح را معرفی کنید؟
بله، من با حمایت برخی از معلماتم در پژوهش سرای اسلامشهر بر روی سنتز یک نانوذره جدید که قابلیت جذب گازهای آلینده را دارد، تحقیق

در علوم رایانه تالار گفتگوی FORUM فضایی در یک وبگاه است که افراد در آن به بحث درباره م موضوعات مرتبط با محتوای آن وبگاه می پردازند. با توجه به هدف هر وبگاه، م موضوعاتی که در آن به بحث گذاشته می شود نیز متفاوت است. تالارهای گفتگو در برخی از وبگاهها محلی برای بحث در مورد موضوعات عمومی مانند آداب و رسوم شهرها و کشورها و یا موضوعات تخصصی مانند پزشکی و داروسازی هستند.

به طور کلی می توان گفت تالار گفتگو یکی از بهترین ابزار اینترنتی برای یادگیری در هر زمینه است، چرا که از سرتاسر دنیا افرادی با اطلاعات زیاد و کم می توانند یکجا جمع شوند و اطلاعات خودشان را با یکدیگر به اشتراک بگذارند.

در وبگاه باشگاه نانو، تالارهای گفتگو قلب تپندهی آن محسوب می شوند در این تالارها این امکان وجود دارد تا هر یک از اعضای آن بتوانند با مختصین علوم و فناوری نانو و دیگر دوستان محققان ارتباط برقرار کنند و از این طریق هرگونه سوالی که در رابطه با فناوری نانو دارند، مطرح نموده و طرح های پژوهشی خود را با آنها در میان بگذارند. اگر عضو فعال وبگاه باشگاه نانو باشد حتماً تاکنون دیده اید که تالارهای گفتگو در این وبگاه به چهار دسته قدمی، جدید، پروژه های دانش آموزی و المپیاد علوم و فناوری نانو تقسیم شده اند البته، عمدۀ فعالیت یاسخونی به سوالات در دسته تالارهای جدید اتحام می گیرد اما امکان استفاده از مطالب و بحث های تالارهای قدیمی نیز وجود دارد. موضوعات اصلی مورد بحث در تالارهای قدیمی "درباره باشگاه"، "فناوری نانو"، "فناوری نانو در ایران" و "مقالات آموزشی موجود در وبگاه باشگاه نانو" بوده است.

در تالارهای جدید موضوعات کلی با عنوان "به من بگو نانو چیست؟"، "دانش و فناوری نانو"، "محصولات فناوری نانو و کاربردهای آن"، "پیشکوشاگران و دانشجویان" به بحث و گفتگو گذاشته شده اند که تاکنون در رابطه با هر موضوع حداقل ۴۰ بحث انجام گردیده است.

در تالار پژوهش های دانش آموزی دو موضوع "نانوپوشش ها" و "خبرنامه" برای گفتگو انتخاب شده اند. از آنجا که تاکنون نانوپوشش ها از عمدۀ ترین موضوعات مورد توجه دانش آموزان برای تحقیق بوده اند، این موضوع برای این بخش از تالار گفتگو انتخاب شده است. در این بخش دانش آموزان با مختصان نانو در رابطه با تولید و کاربرد نانوپوشش ها به بحث می پردازند. باشگاه نانو خبرنامه هایی شامل مجموعه ای از خبر های فناوری نانو را ماهانه از طریق وبگاه به آدرس الکترونیکی اعضا ارسال می کند.

دانش آموزان در بخش خبرنامه ای این تالار به گفتگو در مورد این خبرنامه و برخی از موضوعات آن می پردازند. تالار المپیاد نانو نیز مکانی برای یاسخونی به سوالات علمی شما در رابطه با موضوعات امتحانی در المپیاد علوم و فناوری نانو است. این تالار شامل ۶ اجمن است که در آن به تعلیم سوالات شما از مبانی تا کاربردهای تخصصی فناوری نانو پاسخ داده می شود. در این تالار، انجمنی با عنوان "المپیادی ها" نیز وجود دارد که توسط منتخیسینی از شرکت کنندگان مرحله دوم نخستین المپیاد نانو اداره می شود. دانش آموزانی که علاقمند به دانستن محتویات علمی مرحله دوم هستند و با تمایل دارند که از امتحنه ها و تحریره های المپیادی های سال گذشته پیزه ممتد شوند، می توانند در این اجمن حضور فعالی داشته باشند.

مجموعه تالارهای گفتگوی وبگاه باشگاه نانو به شیوه های ساده طراحی شده است که استفاده از آنها برای تمام کاربران امکان پذیر باشد. اما اگر با هم با نحوه استفاده از تالارهای گفتگو این وبگاه آشنا نیستید، می توانید به لینک زیر مراجعه نمایید.

<http://www.nanoclub.ir/index.php/articles/show/۲۴۶>

برای دریافت اشتراک ماهنامه رنگ نانو، هرینه اشتراک را به حساب سیبای ۱۰۳۹۵۳۰۹۰۶ به نام شرکت پژوهشگران نانوفناوری نزد بانک ملی ایران واریز و تصویر فیش بانکی آن را به همراه مشخصات خود مطابق فرم ذیل، به نمار ۰۷۶۶۵۷-۸۳۴۶۶۵۷-۰۱-۰۳۹۵۳۰۹۰۶ با نشانی تهران صندوق پستی ۱۴۵۶۵-۳۸۱۸ ارسال نمایید.

نام و نام خانوادگی:.....نام سازمان/مدرسه:.....

نام شماره ها (با نام ماهها) موردنظر از ماهنامه:.....تعداد ماهنامه مورد نظر برای هر ماه (حداقل ۸ عدد):.....

تلفن:.....نام:.....

نشانی:.....

برای مدارسی که اشتراک ماهنامه را برای دانش آموزان خود تهیه کنند از وسائل کمک آموزشی باشگاه به رایگان ارسال می گردد.